

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica
pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vineri'a. Pretiulu
pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. —
Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiuu, 15 Aprile v. 1877.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se
adresa la: Redactiunea „Scólei romane,
in Sabiuu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Clase si despartieminte.

(Fine.)

Terminandu cu partea teoretica, se trecemu acumu la partea practica, adeca la formarea claselor si despartiemintelor in scóla poporala.

Din capulu locului observamu, ca la noi clasele si despartiemintele se numera din diosu in susu, va se dica: clas'a seau despartiementulu incepetorilor este clas'a seau despartiementulu I, si asia mai departe. Pe airea, d. e. in Germani'a, clasele si despartiemintele se numera chiar din contra; asia d. e. acolo a VIII-a clasa gimnasiala este I-a clasa la noi, ér I-a clasa acolo este clas'a superióra seau a maturisantiloru.

Venindu acumu la obiectulu, ce ne preocupa, vomu luá scólele poporale dupa categori'a lor, adeca dupa numerulu invetiatoriloru aplicati la fiacare.

I. Scóle poporale cu unu invetiatoriu. Cele mai multe scóle la noi sunt scóle cu câte unu invetiatoriu. In aceste scóle toti scolarii dela 6 pana la 12 ani se instrúeaza impreuna in acelasi localu; pentru aceea scólele cu unu invetiatoriu se numescu si scóle cu o clasa seau de o clasa. Asiadara in scólele acestea vorb'a nu póte fi decâtu de despartieminte, si adeca in fiacare scóla sunt a-se face trei despartieminte principale, cuprindiendu:

despartiementulu I scolarii din anulu 1-iu si alu 2-le de scóla;

despartiementulu II scolarii din anulu alu 3-le si alu 4-le;

despartiementulu III scolarii din anulu alu 5-le si alu 6-le.

Astfelu despartiemintele sunt bienie, de óra ce fiacare se compune câte din doi ani de scóla. Fiindu 3 despartieminte, urméza cá si invetiamentulu in genere se se predee in 3 cursuri: in fiacare despartiementu unu cursu de unu anu. Scolarii noi in fiacare despartiementu facu cursulu — cumu se dice — „din

intregulu“, scolarii repetenti lu repetéza. Numai in computu si in limb'a materna se potu face dupa trebuintie mai multe despartieminte seau cursuri.

Despartiemintele se potu formá si altmintrea, si adeca asia, cá despartiementulu I se cuprindia numai scolarii incepetori seau din primul anu de scóla; atunci despartiementulu II va cuprinde scolarii din anulu alu 2-le si alu 3-le, ér despartiementulu III scolarii din ultimii trei ani de scóla. Observamu, ca cei mai multi pedagogi pretindu, cá la tóte scólele de ori ce categoria scolarii incepetori se formeze unu despartiementu de sene, despartiementulu I, si anume din cauza, ca ei, lipsiti fiindu inca de precuno-scintiele necesarie, nu potu fi nici ocupati in tacere, nici instruiti impreuna cu scolarii mai inaintati, prin urmare se cere, cá invetiatoriu se-i scóta câtu mai iute din „penele cele rele“. In conformitate cu vederile acestea, in Cislaitani'a, unde scolarii cercetéza scóla poporala dela 6 pana la 14 ani, despartiemintele la tóte scólele cu câte unu invetiatoriu sunt a-se formá asia: despartiementulu I se compune din scolarii anului primu, despartiementulu II din scolarii anului alu 2-le, alu 3-le si alu 4-le, despartiementulu III din scolarii anului alu 5-le, alu 6-le, alu 7-le si alu 8-le. Noi inse preferimu formarea despartiemintelor dupa bienie, odata pentru ca e mai simpla si se scie, ca cu câtu organismulu unei scóle e mai complicatu, mai maiestritu, cu atátu progresulu e mai cu anevóia; adóu'a: pentru ca la noi cercetarea scólei e cam neregulata, din care cauza va prinde bine si scolariilor din despartiementulu primu a repeti cursulu elementariu; a treia: dupa impartirea nóstra scolarii repetiescu fia care cursu numai odata, prin urmare nu-se voru disgustá, pre cumu usioru s'aru poté disgustá fiindu siliti a repetá unu cursu in doi, ba si in trei ani dupa olalta.

Scólele cu unu invetiatoriu, organizate in modulu aratatu, se numescu scóle nedespartite, pentru ca in ele toti scolarii dela 6 pana la 12 ani se instrúeaza de acelasi invetiatoriu, in acelasi localu si in acelasi tempu. In tierile nemtiesci inse este concesu prin lege, cá in casu de necesitate, candu adeca numerulu

scolariloru este prea mare, localulu prea micu si invetiatoriu slabuti, scóla cu unu invetiatoriu se se desparta in dóue clase, avendu a-se instrui scolarii mai mari numai inainte de amiédiadi, scolarii mai mici numai dupa amiédiadi. Aceste scóle se dicu despartíte. Suntu inse si pedagogi de aceia, fresce puçini, cari ceru, cá tóte scólele cu unu invetiatoriu, fora esceptiune, se se organizeze pre totindinea cu dóue clase, nu dupa sexu, ci dupa etate. Ei dicu, ca scóla nedespartíta este o caricatura, in carea scolarii mai multu se prostescu, decâtu se cultiva. Ocuparea tuturor scolariloru este imposibila, din care cauza patimesce si instructiunea, si disciplin'a; dar chiar se fia posibila, 5—6 óre de scóle pe di suntu prea multu pentru copii din etatea acésta; afara pe aceea invetiatoriu inca este prea incordatu, poterile sale prea dividate si respite, încátu elu nici candu nu póte veni la linisce si pace interna, atátu de necesaria fiacarui omu, si astfeliu se consuma inainte de tempu. Din contra scóla despartíta in dóue clase, in fia care cu 3 óre de invetiamentu pe di, este in stare a prestá totu ce se póte asteptá dela ea; invetiatoriu 'si póte concentrá mai bine poterile, invetiamentulu progreséza treptatu si produce fructe sanetóse; scolarii se impartasiescu in aceeași mesura de educatiunea din scóla si de cea din familia si prosperéza trupesce si sufletesce.

Adoratorii școléi nedespartíte replica: a) Injurgarea copiiloru la lucrurile de pe acasa ar fi periculósa, pentru ca ar produce o generatiune enervata, precumu ne dovedescu copii ocupati in fabrice si pe airea. b) Amblandu copiii la scóla numai inainte seau dupa amiédiadi, celalaltu tempu faru petrece de multe ori in lenevire seau vagabundandu pe strade, pe campuri si prin paduri, comitiendu feliu de feliu de escese morale. c) Educatiunea familiara de multe ori nu e asia, cumu ar trebui se fia; in casurile acestea e mai bine pentru copii a petrece mai multu in scóla, decâtu pe acasa. d) Reducúndu pentru scolari órele de scóla asia, cumu se face in scóla despartíta, este preste potintia a resolvi problem'a instructiunei, precisata in nóuele planuri de invetiamentu. e) 5—6 óre de invetiamentu metodicu pe di nu suntu prea multu pentru scolari, mai cu séma déca vomu considerá feriele cele lungi si multe, Dominecile si serbatorile, pausele de printre óre, cantulu, cetitulu, vorbitulu si exercitiele corporale, cari suntu mai multu ocupatiuni recreatórie. f) In scólele nedespartíte copii lucra multu de sene, se deprindu in cele invetiate, 'si inmultiescu insii cunoscintiele, de unde urméza, ca in scólele aceste scolarii cetescu, scriu si computa cu multu mai bine decâtu in scólele despartíte. g) Invetiarea la unu locu a scolariloru de diferita etate promovéza fórté multu desvoltarea loru spirituala. h) 36 de óre pe septemana suntu pentru invetiatoriu o sarcina, sub carea cu tempu trebuie se succumbe. i) In fine scóla nedespartíta este o icóna mai fidela a vietiei practice, decâtu scóla despartíta. Sum'a: Scóla despartíta este o esceptiune

dela regula, ce se permite numai in casuri estraordinarie si numai cu aprobarea autoritatiloru scolarie.

Asia la Germani; la noi in Ungari'a legea nu cunósce scóla despartíta.

II. Scóle poporale cu doi invetiatori. Scóla cu doi invetiatori are dóue clase, fia care cu localu separatu. Clas'a I cuprinde scolarii din cei de antáiu 3 ani de scóla, clas'a II scolarii din urmatorii 3 ani de scóla. In fiacare clasa se facu 3 despartieminte. Se potu face inse si numai câte 2 despartieminte in fiacare clasa; atunci va cuprinde:

Clas'a I, despart. 1: scolarii din primul anu de scóla;

despart. 2: scolarii din anulu alu 2-le si alu 3-le de scóla.

Clas'a II, despart. 1: scolarii din anulu alu 4-le;

despart. 2: scolarii din anulu alu 5-le si alu 6-le.

In Germani'a suntu si scóle cu 2 invetiatori, inse cu 3 clase. Ordinatiunea respectiva dice: „La scóle cu 2 invetiatori, déca numerulu scolariloru trece constantu preste 120, suntu a se formá 3 clase, cari se voru instrui de ambii invetiatori in ambele localuri de pana aici. Relativu la numerulu óreloru de invetiamentu in fiacare clasa si pentru fiacare invetiatoriu, impartirea se va face asia:

Clas'a superióra se va instrui de primul invetiatoriu in primul localu: Luni, Marti, Joi si Vineri inainte de amiédiadi câte 3 óre, Miercuri si Sambata, totu inainte de amiédiadi, câte 4 óre, apoi Luni, Marti, Joi si Vineri dupa amiédiadi câte 2 óre.

Clas'a midilocia se va instrui de invetiatoriu alu doile in localulu alu doile: in fia care di de lucru inainte de amiédiadi câte 4 óre.

Clas'a inferióra se va instrui in localulu alu doile: Luni, Marti, Joi si Vineri dupa amiédiadi câte 3 óre, luandu in fia care di invetiatoriu primu ór'a a trei'a, ér invetiatoriu alu doile primele dóue óre de instructiune.

III. Scóle poporale cu trei invetiatori. Scóla cu 3 invetiatori are 3 clase, fiacare clasa cuprinde scolarii din doi ani (unu bieniu) si face dóue despartieminte. Siem'a e urmatori'a:

Clas'a I, desp. 1: anulu 1-ru de scóla

2: „ alu 2-le de scóla

Clas'a II, „ 1: „ „ 3-le „ „

2: „ „ 4-le „ „

Clas'a III, „ 1: „ „ 5-le „ „

2: „ „ 6-le „ „

IV. Scóle poporale cu patru invetiatori. Aceste au 4 clase, clas'a I cu scolarii din anulu primu, clas'a II cu scolarii din anulu alu doile, clas'a III cu scolarii din anulu alu 3-le si alu 4-le, clas'a IV cu scolarii din ultimii doi ani de scóla, ambe clasele din urma cu câte dóue despartieminte.

V. Scóle poporale cu cinci invetiatori. Aceste au 5 clase; primele 4 iéu scolarii din cei de antáiu

4 ani de scóla, clas'a V ió scolarii din anulu alu 5-le si alu 6-le, formandu aici 2 despartieminte.

VI. Scóle poporale cu siese invetiatori. Ele au 6 clase amesuratu celoru 6 ani de scóla

Observãmu inse, ca mai multu de 3 invetiatori se se institue numai unde cere acést'a numerulu scolariloru seau separarea sexuriloru. In totu casulu inse sexurile se nu-se separeze decãtu dela 10 ani in susu si numai acolo, unde midilócele comunei permitu a se denumi 4 invetiatori ori mai multi. Atunci scólele cu 4 invetiatori se organiséza cu 3 clase, clas'a superióra cu 2 clase paralele, dupa sexuri. Analogu se procede la scólele cu 5 si 6 invetiatori.

Mai lipsesce se vorbimu despre sistem'a de clase si sistem'a de facultati la invetiamentu. La scóle cu mai multe clase adeca invetiatorii se potu impartesi la invetiamentu in dóue moduri: seau ca fia care clasa se concrede unui invetiatoriu ordinariu, carele propunc in clas'a sa tóte obiectele de invetiamentu seau incaí cele mai multe; seau ca fiacare invetiatoriu 'si alege obiectele de invetiamentu, pentru cari are mai multa aplecare, si le propunc in tóte clasele. In casulu de antãiu avemu sistem'a de clase, in casulu alu doile sistem'a de facultati. Din motive pedagogice in scólele poporale este a-se aplicá sistem'a de clase, fiindu ca aici capulu lucrului este educatiunea, si acést'a cere, cá scolarii se stee mai multu tempu si intru tóte sub conducerea unui invetiatoriu anumitu. Esceptiune se face numai cu unele obiecte, d. e. cu cantulu, gimnastic'a etc.

Dar si sistem'a de clase se póte aplicá in dóue moduri: seau ca fiacare invetiatoriu remane stabiliu in clas'a primita, seau ca alternéza, adeca se urca cu scolarii sei prin tóte clasele, coborandu-se din clas'a superióra éراسi in clas'a prima si asia mai departe.

Este in interesulu scolariloru si alu invetiatoriloru, cá unde numai se póte, se se introducea sistem'a de alternare. In casulu acést'a inse se cere neaperatu, cá toti invetiatorii — „unulu cá unulu“ — se fia intru tóte la inaltínea chiamarei loru. Unde inse invetiatorii nu suntu egalí in cualificatiune, acolo e mai bine a remané la sistem'a de stabilitate, pentru ca — se cuge-tãmu numai bine: ce s'ar alege de acei scolarí, cari aru apucá odata pe man'a unui invetiatoriu mai slabu?

De multe ori inse alternarea se póte introduce si in casulu acést'a, numai nu prin tóte clasele, ci numai prin unele. Se luamu d. e. o scóla cu 4 clase si 4 invetiatori, intre cari 2, C si D, suntu mai bine cualificati decãtu colegii loru A si B. Atunci A si B se alterneze in clas'a I si II, C si D in clas'a III si IV.

Stabilitatea fece pre invetiatori a stagná, alternarea a progresá in cultur'a propria.

Talentulu vorbirei.

(Dupa Dr. C. Schmidt.)

Talentulu vorbirei fú celu d'antãiu organu descoperitu de Gall.

„In scóla“ — dice dinsulu — „mai totu de-a-ur'a me temeamu de acei conscolari, cari invetiau cu asia mare usiurintia de a rostulu, fiindu cá-mi recucereau éراسi loculu, ce mi-lu cástigasemu prin lucrãrile mele scripturistice. Mai târdíu mi-am schimbatu domiciliulu si am avutu nefericirea a dá éراسi preste conscolari, cari se destingeau prin darulu d'a invetiá cu usiurintia d'a rostulu. Acumu observai cu mirare, ca dinsii sémena cu rivalii miei de mai inainte prin ochii loru cei mari si tare bulbucati. La doi ani dupa aceea me dusei la o universitate si mai ántãiu mi indreptai atentiunea asupra soçiloru miei celoru cu ochii bulbucati. Mi-se laudá in genere bun'a loru memoria de vorbe. Prin urmare nu poteamu crede, cá acést'a ar fi numai unu jocu alu intempleriei, si incepuí a presémti esistinti'a unui necsu intre formatiunea ochiloru si intre invetiarea cu usiurintia „d'a rostulu.“

Afandu mai târdíu Gall, cumu ca crierulu este organulu spiritului, dinsulu sciá, cumu ca ochiulu fiindu despartitu de crieru numai printr'o lespedióra de osu subtfire, acel'a trebue se stee mai afara ori mai afundu, dupa cumu partea crierului de preste dinsulu este mai mare ori mai mica, si multele observatiuni ulterióre au confirmatu acést'a descoperire a sa.

Limb'a nu este o inventiune a omenimei, nici a carui-va poporu, nici a vre unei persóne. Precumu nu ti-ai potutu nascoci tu corpulu seau spiritulu teu, tognai asia n'a potutu omulu se-si nascocésca limb'a sa.

Facultatea de a vorbí este ingeniulu originalu alu spiritului, limb'a — revelatiunea spiritului, vorbele — fiií talentului vorbirei. Esperienti'a dovedesce, cumu-ca talentulu vorbirei trebue se fia o facultate deosebita de celelalte. Pruncii surdí, muti, surdomuti cugeta, sêmtiescu si voiescu fora a poté vorbí. — Nepotinti'a vorbirei jace seau in organele vorbirei, seau in talentulu vorbirei seau in ambe de odata. Câte odata prin vulneratiuni, apoplecsia etc. ómenii devinu impotenti de a pronuciá vorbele, pe candu obiectele semnificate prin acelea le cunoscú fórté bine; alii éراسi cu talentulu limbisticu iritatu de vre-unu morbu vorbescú vorbe si limbe, ce le-au sciutu in prunci'a loru, pre cari inse de multu le-au seuitatu; in fine spirite agere numai cu greu potú aflá cuvinte pentru cugetele si sêmtiemintelele loru, si pentru aceea nu suntu oratori, ci multu déca la mész'a loru de scrisu potú se dee prin cuvinte óre-si care forma vietici loru spirituale, precandu la barbati cu cugete si sêmtieminte superficiale curgu vorbele in torente.

Inse cumu ca organele esterióre ale vorbirei: limb'a etc. nu suntu creatórie de cuvinte, atesta faptulu, ca dinsele potú fi paralisate, for' a se paralisá si talentulu, si vice-versa. Organele vorbirei n'au consciinti'a cuvinteloru, n'au memoria nici sêmtiu pentru aceste, dinsele suntu numai midiloculu, prin care talentulu se manifesta.

„Unii ómeni cu unu mare talentu de vorbire“, — dice Combe — „recunoscú ca au memoria slaba

numai pentru obiecte, ce se numesc cu cutare nume. Déca d. e. dînsii nu potu tîené in memoria nume de persóne, talentulu loru pentru forme precumu si talentulu pentru obiecte reale suntu puçinu desvoltate

Aci defectulu jace in facultatea, ce are a rechiamá representatiunea originala, pentru carea talentulu de vorbire conserva numai numele, si fórté usioru 'si póte cineva intipui, cumu ca unu talentu cátu de puternicu nu póte procurá nume cá simple vorbe, déca din spiritu lipsesce obiectulu anumitu.“ — Adeca talentulu de vorbire nu póte crea vorbe pentru sine insusi, ci numai pentru celelalte facultáti spirituale. Elu este memori'a vorbeloru, facultatea, carea dá forma cugeteloru si sêmtieminteloru prin vorbe si conserva vorbele.

Dupa cumu suntu de varie cugetele si sêmtiemintele cuiva, asia suntu de varie si vorbele, prin cari dînsulu dá acelor'a form'a. Si érași doi ómeni, cari diferu in marimea facultatii cugetarei si a celei sensuale, prin unele si aceleasi vorbe in un'a si aceasi vorbire voru cugetá variatu, pentru ca-si depunu intrinsele sêmtiemintele si cugetele loru. Nu este omu, ale carui deosebite facultáti spirituale se fia egal desvoltate cu ale altui'a. De aici provinu multe variatiuni de intielesuri a multoru cuvinte, intrebuintiandule si pricependu-le fiacare dupa mîntea sa, adeca dupa conditiunea sensuriloru si a capacitatii intielegintiei sale. —

Combe: „Privindu stilulu unui autoru, vomu aflá, ca dînsulu mai nimeritu si mai securu aplica acele vorbe, cari semnifica sêmtieminte si activitati spirituale, ce insusi le posede fórté desvoltatu. Este o esperintia prea de rîndu, cumu ca ori ce pasiune dispune de o cantitate mai mare de elocintia; adeca, cumu ca ori care instinctu si ori care sêmtiu, punendu-se intr'o activitate mai vivace, suscita talentulu de vorbire spre a-i pune vorbe la dispositiune; éra escitarea spirituala facîndu o impresiune vehementa, acésta vehemencia trece asupra vorbeloru, cari se distingu prin precisiunea, ce caracteriséza sêmtiulu.“

„Elocinti'a poporala se servesce prea multu de instincte si de sensuri; pentru acea la multi escelenti oratori nu-se observa asia mare desvoltare a poteriloru ratiunei, precumu ascépta cei ce tîenu elocinti'a de unu productu exclusivu alu ratiunei, din contra posedu o desvoltare insemnata a organeloru de instincte si de sensuri “

Pentru unu oratoru se recern deci totu de-a-un'a sêmtieminte, cunoscintie si cugete mari, seau celu puçinu unulu din acestea, de óra-ce talentulu de vorbire, fora o egala desvoltare a crierului, face pre limbutu.

Cumu ca unii ómeni nu potu vorbi nici unu cuventu intr'o societate la mésa, intr'o adunare mare inse vorbescu escelentu, altii érași dinaintea multimei de poporu se confunda si tacu, precandu ei suntu escelenti toastatori, — se explica prin aceea, ca la cei d'ântáiu

sêmtiemintele, escitate prin masse, suntu mari, éra la cei din urma precumpenescu facultátile combinatórie ale intielegintiei.

(Va urmá).

Biografie istorice.

Mihaiu Eroulu.

(Fine.)

VII. Noroculu se întórce.

Inse dorere, de trei ori dorere, ca de aici inainte noroculu parasesce pre marele erou romanu! Soldatii mercenari (seau straini, cumperati) ai lui Mihaiu se portara fórté crudu cu locitorii Transilvaniei si prin acésta le deslipira anim'a de catra marele erou. Boerii si magnatii Transilvaniei sciura se se folosésca de acésta nemultiamire a poporului. Bast'a, generalulu imperatului Rudolfu, nu poté se védia cu ochi buni pre Mihaiu Domnu alu Transilvaniei.

Toti acesti inimicii cumpliti ai lui Mihaiu — si inea cu atát'a mai cumpliti, cu cátu lucrau pre sub ascunsu la surparea s'a, — se unira in contra lui. In scurtu malcontentii adunara o armata, cu care se uní si Bast'a. Mihaiu in fruntea a 22.000 soldati se indrépta catra Mirisláu (nu departe de Muresiu, intre Aiudu si Uiór'a), unde se aflá armat'a inimica. In 18 Septembrie 1600 se incepe batali'a. Armat'a lui Mihaiu este invinse si imprasciata, elu insusi fuge catra Alb'ulí'a. Nu mai érá nici o sperantia se póta tîené mai multu pieptu cu inimicii sei.

Intru aceea alta calamitate lovi pre Mihaiu. Din Moldov'a primí scirea, ca Polonii pusera din nou pre Ieremia Movila Domnu in acea tíera. Deci Mihaiu adunandu-si o parte din armat'a sa sdrobita la Mirisláu, alérga in Moldov'a si aprópe de Siretu se lovesce cu Polonii si Moldovenii, cari aveau o armata cu multu mai numerosa decátu elu. Mihaiu pierde si acésta batalia. In tempu scurtu Mihaiu pierdú dóue provincie si nu-i remase alt'a, decátu se se rentórca in Romani'a. Nenorocitul príncipe, sperandu, cá celu puçinu aici va aflá unu adapostu dupa atátea pierderi indurate, apucá drumulu catra tíer'a muntenésca; inse sórtea neimpacata nu incetá de a-lu persecutá si mai departe. Polonii intrasera in tíera si denumira din nou pre Simeonu Movila de Domnu alu Munteniei. Mihaiu abia mai potú se-si adune o mana de ómeni, cu cari in 25 Novembre atacá pre Poloni langa Argesiu. Mihaiu pierdú si acésta batalia si cu ea pierdú si Romani'a.

Éta pre celu ce posedea cu puçinu mai inainte trei provincie, carele reportase asupra Turciloru preste 40 de victorie, si de carele tremurau Turcii in Seraiu, éta-lu alergandu din locu in locu, si neavendu nice unde se-si pece capulu!

VIII. Reocuparea Transilvaniei si mórteu lui Mihaiu.

Mihaiu vediendu-se lipsitu de cele trei provincie ale sale, decise as-i cautá refugiu la amicul si aliatulu seu de odinióra, la imperatulu Rudolfu. Schim-

bandu-si vestmintele, trecu cumu potu in Transilvani'a si de aici apuca calea catra Vien'a, unde si ajunse in 27 Decembre 1600 si fu primitu forte bine, cu atatu mai virtosu, cu catu intru aceea lucrurile pentru imperatulu in Transilvani'a incepura a merge cumu nu se pote mai reu.

Ungurii din Transilvani'a adeca nu voiau se recunosca pre Rudolfu de principe alu loru si chieamara din Poloni'a pre Sigismundu Batori erasi la tronulu Transilvaniei. Sigismundu si primi acesta invitare a Ungurilor si venindu cu o armata polona, batu pre Bast'a, generalulu imperatului, si-lu alunga cu totulu din Transilvani'a. In acesta stare critica imperatulu si intorse erasi ochii catra Mihaiu. La unu prandiu elu propuse lui Mihaiu se se impace cu generalulu seu Bast'a. Ei se si impacara, dandu-si man'a facia cu imperatulu. Dupa aceea Rudolfu dede lui Mihaiu 100 mii galbini si titlulu de „Gubernatoru alu Transilvaniei.“ 18.000 soldati mai puse imperatulu sub comand'a lui Mihaiu si Bast'a. Cu acesta armata pleca Mihaiu catra Transilvani'a si in 3 Augustu 1601 lovi la Guruslàu (Goroszló, in comitatulu Crasnei) armat'a lui S. Batori, care desi era de 54 mii, adeca pre de trei ori mai numerosa, totusi, multiamita tacticei lui Mihaiu, fu invinsa si pusa in fuga. Batori fugi in Moldov'a. Mihaiu mai invinse si o ceta de Turci, ce veniau in ajutoriulu lui Sigismundu si asia ocupà a doua ora Transilvani'a.

Dar acumu man'a tradatoriului se apropià se-i puna capetu vietii. Bast'a desi se impacà la parere cu Mihaiu, totusi nu putea uità, ca imperatulu a denumitu de Gubernatoriu alu Transilvaniei pre Mihaiu, er nu pre elu, adeca pre Bast'a. Deci neinduratulu si tradatoriulu Bast'a decisè se pierda cu ori ce pretiu pre rivalulu seu. Si pentru indeplinirea decisiunei sale nu-se infiorà a alergà la cea mai fiorosa crima, — la omoru.

Erà in 19 Augustu 1601, o di de Domineca acest'a. Mihaiu se aflà pre pratulu Turdei, numitu si pratulu lui Traianu. Elu petrecea in cugete. De odata aude unu sgomotu produsu de copitele mai multoru cai. Preste puginu unu capitanu cu mai multi soldati nemtiesci intrara in cortulu lui Mihaiu. Erà Bori cu soldati tramisi de Bast'a se prinda pre Mihaiu. Acest'a nu scia nimicu, si suprinderea-i fu mare, candu Bori rosti aceste cuvinte:

— „In numele imperatului vinu se te arestezu. Predà-mi sabi'a!

— „Mortu, — da, inse viu nice odata,“ respuse Mihaiu, scotindu-si sabi'a, cu carea in minutulu acel'a lovi unu soldatu. Atunci Bori lu lovi cu o secure in pieptu cu atata vehementia, in catu Mihaiu cadiu mortu la pamentu. Dupa aceea soldatii lui Bast'a taiara capulu lui Mihaiu, er corpulu spre batjocura lu pusera pre cadavrulu unui calu, unde statu 3 zile, si numai dupa aceea lu dusera in Alb'a-Iuli'a si-lu inmormentara.

Mai tardiu Romanii si adusera aminte de celu ce a traitu si moritu pentru glori'a si fericirea loru si a tierei, de acela, care prin eroismulu seu atrase asupra sa si a tierei sale lauda si admiratiunea intregi Europe. Atunci numai vediura ei, catu au pierdutu in Mihaiu si decisera se-i aduca remasitiile pamentesci in scump'a sa patria, pentru a careia gloria a traitu si a moritu. Monastirea „Delului“ de langa Tergoviste este locul, unde pausèza pana astadi cenusi'a celui mai mare erou romanu.

Bast'a scrise lui Rudolfu, ca a omoritu pe Mihaiu din cauza, ca se temea se nu-se unesca cu Turcii. Imperatului i-a parutu reu de pierderea lui Mihaiu; inse nu avu curagiulu se pedepsesca pre asasinu. Cاتا deosebire intre Rudolfu si Mihaiu! Acest'a pedepsi cu mortea pre Secuii, ce omorira pre Andreiu Batori, er Rudolfu lasà cea mai mare si infama crima nepedepsita! Soldatii lui Mihaiu cercara se resbune mortea Domnului loru; inse fiindu pugini, cea mai mare parte fura prinsì si omoriti in modulu celu mai barbaru, er altii scapara cu fug'a in tier'a romanesca.

Asia sa finitu vieti'a lui Mihaiu. Securea unui asasinu blastamatu i-a curmatu firulu vietii, candu se aflà in cea mai buna etate; caci Mihaiu la mortea sa fu numai de 43 ani.

Mihaiu, insusi erou mare, sciu se faca si din Romanii sei eroi. Elu avu multi si buni capitani (generali), pre fratii Buzescii, pre Calomfirescu, pre banulu Mihalcea si Mant'a, pre pop'a Stoic'a Farcasiu, carele lasà altariulu si incinse sabia, pre Baba-Novacu, pre carele Ungurii dupa batai'a dela Mirislàu lu arsera de viu in piati'a Clusului, pre Ghetiu si altii.

Nota. Enarandu piesele de susu, invetiatoriulu desemma (inainte de scola) totu de-ana cu creta pe tabla conturile, nuntii si riurile tierei respective, er in tempulu propunerei adange locurile, de cari e vorb'a in istoriara. Avendu la mana portrete, icone etc., cari represinta persone seu scene din istoria, le arata scolariloru, adaugandu si poesie, cari tracteza acele-si materie. In casulu de facia — icone: portretulu lui Mihaiu, Mihaiu in batai'a dela Calugareni, intrarea lui Mihaiu in Alb'a-Iuli'a; — poesie: pe campia Turdei. Ca unu globu de auru, etc. Totu de-a-una: cetire, explicare, memorisare, recitare seu declamare!

Encescu.

Aparate fizicale.

Nu scimu, de mai suntu la noi scole, in cari fisica se se invetie si astadi totu ca in dilele mecanismulu de auru, adeca din carte, de rostu, dupa principiulu: „De aici si pana aici!“ Ceea ce scimu este, ca a invetià fisica in modulu indicatu, ar fi unu pecatu pedagogicu „de morte“, de ora ce invetiatur'a acest'a nunumai ca nu ar aduce scolariloru nici unu folosu, dar apoi i-ar tempi la minte si i-ar disgusta dora pentru totu de-a-un'a de acesta disciplina pe catu de instructiva, pe atatu de folositoria. De catu a se invetià fisica asia, mai bine a nu-se invetià delocu.

Atat'a numai, ca dupa legile in vigore fisica cauta a se propune chiar si in cea din urma scola

elementara; ea inse nu-se póte propune cu succesu decâtu experimentandu neincetatu. Esperimentarea este unu dialogu seau o convorbire intre omu si natura, si totu experimentulu o intrebare, la carea, fiindu numai bine pusa, natur'a cauta se respundia corectu.

Dar spre a experimentá se ceru aparate fisicale. Adeveratu, ca multe fenomene se potu esplicá si fora aparate maiestrite. Asia d. e. asudarea fere-striloru ne póte esplicá formarea róuei; aborii, cari se inaltia din ap'a clocotinda, ne potu esplicá formarea neguriloru seau a noriloru; picurii, cari se producu prindiendu abori fierbinti cu unu corpu rece, ne potu esplicá formarea plóuei; afara de acestea — câte esperimente nu-se potu face cu unu pocalu de apa, cu o ruditia de céra rosia etc. etc. Inse unu „cursu de fisica“, ori câtu de marginitu se fia elu, nu-se póte predá fora anumite aparate fisicale.

De candu fisic'a se propune si in scólele elementarie, s'au compusu aparate fisicale si pe sém'a ei, adeca simple si combinate astfeliu, cá unulu si acelasi obiectu se se póta intrebuintiá la mai multe esperimente. Intre aparatele acestea mai cunoscute suntu urmatóriele, cari au strabatutu si pana la noi in Transilvani'a:

1. Aparatulu compusu dupa indicatiunile profesorului Dr. F. E. J. Crüger din Erfurt, autoru alu mai multoru opuri fisicale de mare renune, intre cari unulu pentru scólele poporale. Pretiulu aparatului: 9 taleri.

2. Aparatulu compusu dupa indicatiunile profesorului C. Bopp din Stuttgart, carele a mai edatu: „Tabele fisicale“ si „Aparate metrice“, adoptate ambele si de ministeriulu unghurescu de culte si instructiune publica din Budapest'a. In Vürtemberg'a fisic'a s'a introdusu in scólele elementarie in modu obligatoriu deja la anulu 1864. Atunci regimulu a insarcinatu pre profesorulu Bopp a se ingrigi de organizatiunea didactica a acestui invetiamentu, in urmarea careia Bopp tienù din fisica cursuri suplementarie cu toti invetiatorii din tiéra si compuse totu odata manuale si aparate relative. Pretiulu aparatului fisicalu de Bopp: 30 fl.

3. Aparatulu compusu dupa indicatiunile reuniunei invetiatoriloru poporali din Prag'a. Pretiulu: 29 fl.

Pentru noi Ardelenii procurarea aparatelor din tieri asia departate este impreunata cu multe dificultati. Pretiulu celoru din Germani'a trebuie a se respunde in argintu seau cu agio, transportulu este scumpu si periculosu, reparaturile asemenea.

Si cu tóte acestea ce erá de facutu, pe câtu tempu industri'a din patria nu-se ocupá cu fabricarea de aparate fisicale?

Astadi inse nu mai suntemu necesitati a alergá in privinti'a acést'a prin tieri straine; astadi se potu procurá aparate fisicale, mari si mici, si de aici din Sâbiu, anume dela mechaniculu si opticulu Carolu Kovats. Toti câti avura de a face cu D-lu Kovats, suntu de acordu a recunósce inteliginti'a sa si soliditatea lucruriloru sale. Inca precandu Bopp ne vindea apa-

ratulu seu metricu cu câte 8—9 fl. esemplariulu, Kovats se resolvi a compune si elu unulu si a-lu vinde cu 5 fl., ceea ce avú de efectu, ca si Bopp reduce apoi pretiulu aparateloru sale la 5 fl. Acumu D-lu Kovats gatesce si aparate fisicale, si anume unulu mai completu pentru institute mai mari, si altulu mai simplu pentru scóle elementarie. Acest'a se compune din urmatóriele piese:

1. Cumpena (pârghia) cu impartire pe ea.
2. Scripete fixu.
3. Poliscripete (cu 3 róte).
4. Sifonu cârligatu.
5. Putiu saltatoriu de sticla.
6. Vre-o câti-va tubi capilari.
7. Prisma de sticla.
8. Linte bi-convexa.
9. Termometru.
10. Magnetu in forma de potcova.
11. Magnetu de asediatu pe unu cuiu ascutitu.
12. Vergé de sticla verde pentru a produce electricitate positiva.
13. Electroforu cu acoperementu.
14. Coda pentru a bate electroforulu.
15. Pendulu electricu de fire de metasa si inu.
16. Butelia de Leyde.
17. Descarcatoriu la ea.

Pretiulu tuturoru pieselor, pachetate in lada, 12 fl.

Se mai potu trage dela D-lu Kovats:

1. Unu telegrafu completu, sistem'a Morse, cu manipulatoru, 1 elementu de Bunsen si alfabetulu de Morse, 12 fl.
2. Unu electro-magnetu, dela 1 fl. 50 cr. pana la 4 fl.
3. O masina electrica, sistem'a Winter, diametrulu discului de 10 policari, 12 fl.
4. Butelie de Leyde, dela 60 cr. pana la 2 fl.
5. Descarcatoriu, dela 50 cr. pana la 2 fl.
6. Electroforu cu acoperementu, 2 fl.
7. Microscopu, dela 4—15 fl.
8. Lupa pentru botanisatu, dela 1 fl. 50 pana la 4 fl.
9. Barometru, dela 5—12 fl.
10. Termometru, dela 40 cr. pana la 2 fl.

Aparatulu celu mare se compune din 42 piese si costa 40 fl.; piesele acestuia le vomu comunicá in unu numeru urmatoriu.

Astfeliu calitatea, pretiulu, transportulu si reparaturile necesarie, tóte se intrunescu spre a recomandá lucrurile D-lui Kovats inaintea celoru din strainatate.

Mai lipsesce a intimpiná dóuc obiectiuni, ce ni-s'aru poté face.

Antáiu: „Comunele nóstre suntu serace si nu potu provedé scólele si cu aparate fisicale“. N'avemu ce le face; cine incuviintiéza unu scopu, trebuie se admitia si mijlócele necesarie. Afara de aceea astadi aparatele fisicale nici nu suntu asia de scumpe, cá odinióra; apoi ele se potu procur'a pe ronu.

Banii incursi din pedepse pentru negligerea scólei — spre ce s'aru poté ei folosi mai bine, decâtu pe

midilóce de invetiamentu? Si nu e de — speratu, ca acestu isvoru va secá curundu.

Apoi se nu intámu, ca fisica este o disciplina prin eminentia practica, din carea poporul nostru va trage invetiaturi fórte folositorie.

A dóu'a: „Multi din invetiatorii nostri nici nu voru sci manipulá cu aparatele fizicale“. Concedemu acést'a, ba mergemu si mai departe si dícemu, ca nu voru sci manipulá cu ele multi chiar din acei invetiatori, cari au absolvitu institute mai inalte, din cauza, cá in tempulu din urma aparatele fizicale s'au modificatu si simplificatu fórte tare. Dar este remediú si in contra acestui neajunsu; avemu cursurile suplementarie si conferintiele invetiatoresci. Dati se punemu in ambele pentru unu anu fisic'a la ordinea dílei! Intr'o diecesea se va aflá dóra unu individu, carele se scie manipulá chiar si cu cele mai nóue aparate fizicale; acél'a va introduce in manipulare mai antáiu pre conducatorii cursurilor suplementarie, ér acestia pre invetiatori. Se voimu numai, si vomu poté!

Statutu

pentru crearea unui fondu de pensiuene pentru invetiatorii si invetiátóriele din scótele populare confesiunale greco-orientale din archidieces'a romana a Transilvaniei, precumu si pentru ajutorarea veduveloru si a orfaniloru remasi dupa mórtcea invetiatoriloru.

(Votatu de sinodu in siedinti'a sa dela 11—23 Aprile a. c.)

I.

§. 1. Biseric'a ortodoxa romana din Transilvani'a infintiezá unu fondu de pensiuene pentru invetiatori si invetiátórie, veduve si orfani remasi dupa mórtcea invetiatoriloru din scótele confesiunale greco-orientale.

§. 2. Fondulu, care este proprietatea bisericeii ortodoxe romane din Transilvani'a, se forméza din urmatóriele contribuiuri:

a) Celu ce pentru prim'a data este denumitu de invetiatoriu, solvesce odata pentru totu-dé-un'a 4% din salariulu seu invetiatorescu la fondulu de pensiuene.

b) Celu ce in decursulu servitiului seu avangiezá la unu salariu mai bunu, solvesce odata pentru totu-dé-un'a la fondulu de pensiuene 40% din sum'a cu cátu i-s'a urcatu salariulu, in decursu de 2 ani.

c) Totu insulu, care se pensiuéza din fondulu de pensiuene si are muiere seu copii indreptatiti la pensiuene, solvesce cu ocasiunea pensiuonarei sale 2% din pensiuenea dobendita. *)

d) Fia-care corporatiune, care sustiene o scóla confesiunala greco-orientala romana, solvesce odata pentru totu-deun'a 10 fl., candu unu invetiatoriu dela scól'a, ce o sustiene, seu se pensiuéza, seu móre

*) In libelulu B. dela cerculariulu consistorialu din 18 Decembre 1876, Nr. 2726 scol., in rubric'a a 3-ea de sub tacsá, se se coréga: in locu de 20% din salariulu de . . . 2% din pensiuenea de . . .

sub durat'a servitiului si lasa dupa sine veduva seu orfani cu indreptatire la subventiune.

e) Fia-care corporatiune, care sustiene o scóla confesiunala greco-orientala romana solvesce 6 fl. pe anu de fia-care invetiatoriu, seu invetiátória, care este aplicatu la scól'a sustienuta de dens'a; acést'a taxa o platesce chiar si atunci, candu statiunea ar fi vacanta.

f) Fia-care invetiatiatoriu seu invetiátória platesce in totu anulu servitiului 2% din salariulu seu.

g) Acei invetiatori seu invetiátórie, cari in anulu 1876 au implinitu anulu 55 alu etatiei, solvescu odata pentru totu-dé-un'a 20% si apoi pe fiacare anu 8% pentru asigurarea unei pensiuini de 100 fl.

h) Consistoriulu póte din casu in casu destiná bani incursi cá mulete scolare in favórea fondului de pensiuene.

i) In favórea fondului se potu face oferte private, benevole si legate testamentarie.

k) Interesele fondului se adaugu la capitalu.

l) Corporatiunile bisericesci si respective sindulu archidiecesanu votéza din anu in anu dupa trebuintia sume corespundiátórie in favórea fondului de pensiuene invetiatorescu.

II.

Administratiunea fondului.

§. 3. Fondulu de pensiuene invetiatorescu se administréza prin senatulu episcopescu alu consistoriului archidiecesanu in intielesulu statutului organicu.

§. 4. Consistoriulu va presentá sinodulu archidiecesanu in totu anulu unu conspectu despre afacerile fondului de pensiuene.

(Va urmá.)

Bibliografia.

Veterinariulu de casa pentru cai, vite cornute, oi, capre si rimatori cu privire la istori'a naturala, impartirea in rase, descrierea reseloru cunoscute, otarirea betranetiei, cunóscerea insialatiuniloru, prasirea animaleloru domesteece, alegerea loru la prasire, modulu de nutritie si tractarea cu ele. Curarea celoru mai principale morburi interne si esterne cu medicine de casa si adause cu o multime de recepte, din cele mai aprobate medicine dela cei mai renumiti veterinari. Otarirea tempului de garantare, si regulele de politia dictate prin lege. Lucratu pentru poporul romanu de Basiliu Cornea, magistru de chirurgia, obstetritia si veterinariu. Gherl'a, cu literile tipografiei diecesane. 1877. 17 cóle octavu mare. Pretiulu 2 fl.

Titlu acest'a arata deplinu cuprinsulu cartii, carea e scrise pentru tieranii nostri. Unu atare opu a lipsitu pana acumu in literatur'a nóstra si suntemu convinsi, ca va aflá imbrácsiarea, ce o merita.

Ratiociniu anualu

despre starca „fondului pentru înființarea unei școle române de fetițe în Clusiu.“

În sensulu statutelor subscrișii venim a face cu distincta stima și a substerne apretiuirei onoratului publicu ratiociniulu nostru anualu, ce în șiedint'a generala ținuta la 25 Febr. a. c. de catra membrii numitului fondu fû în tóta form'a s'a revediatu și aprobatu.

Amesuratu acestui-a, fondulu cestionatu posedea adi o avere de 1542 fl. 25 cr., di: un'a miia cinci sute patrudieci și doi fl. și douădieci și cinci cr. v. a.; anume 900 fl. dati împrumutu la șiese înși prelanga ipoteka pupilaria, 200 fl. în două actie platite de ale „Transilv.“, 100 fl. într'o actia de ale „Albinei“, 50 fl. într'o actia de ale „Gradinei de copii din Clusiu“, și 50 fl. într'o obligatiune de desarcinarea pamentului transilv., mai departe 125 promisi de pre on. d. protopopu Gabriele Popu și spect. d. secretariu financiaru Georgiu Popu, 78 fl. în cass'a de pastrare în locu și 7 fl. 34 cr. la casariulu fondului, d. Lazaru Baldi. În Aprile anulu trecut, după cumu s'a publicatu în „Gaz. Trans.“ și alte foi romane, fondulu avea cu totulu 1362 fl. 33 cr., și așa de atunci până în Fauru a. c. fondulu apăr creșcutu cu 179 fl. 92 cr. La estu creșcamentu concurse a două rata de 50 fl. din ajutorulu de 100 fl., votatu fondului nostru de catra adunarea generala din Reginu a „Asociațiunei rom. trans.“, restulu de 21 fl. din ofertulu de 25 fl. facutu fondui de catra prof. Dr. Gregoriu Silasi și acumu solvit, era încatu pentru ceialalti din interesura. Pre basea acumu desfășioratului ratiociniu adunarea generala votă d-lui cassariu L. Baldi, pre langa multiamita protocolaria, absolutoriulu cuvenitu pe restimpulu mai susu memoratu.

Nu va fi pôte fora interesu a împartasi și numereulu și numele asociatilor pentru augmentarea fondului și ajungerea scopului salutaru, ce-lu are elu prefiptu. După statute suntu membrii fundatori aceia, cari depunu odata pentru totudeun'a 100 fl. în numerariu ori în obligatiuni, de cari membrii avemu până acum trei: p. t. dd. Ioanu Moldovanu, protop. gr.-cat. în Catin'a, Ioanu Petranu, advocatu în Clusiu și Gabrielu Popu, protop. gr.-cath. în Clusiu; membrii ordinari seu ajutori solvescu câte 2 fl. pe anu, în numerulu caror'a suntu până acum: p. t. dd. Iosifu Pinteaa, jud. reg. în Clusiu; Ioanu Nestoru, jud. reg. în Clusiu; Alesandru Lazaru, cons. gub. în pens.; Lazaru Baldi, priv.; Leontinu Popu, jud. reg. în Clusiu; Vasiliu Nestoru, subjuge reg. în Clusiu; Vasiliu Popu, esecut reg. în Clusiu; Ladislaus Vaida, secretariu min. în pens.; Dr. Gregoriu Silasi, prof.; Demetriu Popu, capel. castr.; Dr. Aureliu Isacu, adv. în Clusiu și st. dómna Rosali'a Popu n. Balbi, subprefectesa în Gilău, care binevoise a doná mai anu fondului nostru două actie de ale „Transilvaniei“ solvite până câte la 40 fl. —

Fia, cá spre ajungerea câtu mai curenda a școlului mantuitoriu precumu numerulu membrilor, așa și șum'a fondului se creșca din ce în ce în modu mai palpabilu, ceea ce după D-dieu și șperamu!

Clusiu, în 8 Aprile 1877.

Presiedintele fondului: **Alesandru Lazaru** m. p.

Notariulu fondului: **Dr. Gregoriu Silasi** m. p.

Varietati.

(„Corvina“). Șe șcie, ca regele Mateiu Corvinu era unu amicu alu șciintelor, — proba între altele bibliotec'a întemeiata de elu în Bud'a, cunoscuta sub numirea „Corvina“, carea cuprindea la 55.000 carti parte scrise, parte tiparite, legate tôte în aur, argintu și catifé, și pentru înmultirea careia regele ținea necurmatu 32 scrietori. După mórtea lui înșe pușini se interesau de acești tesauri șcientifici, ba însusi șuccessorulu seu în domnia începú a face eu cartile din biblioteca daruri după placu. Venindu apoi Turcii, aruncara cartile într'unu celariu, ér pușine le transportara la Constantinopolu. Acumu Șultanulu de astadi, Abdulu Hamidu, a daruitu cartile din „Corvina“ universitatiei din Budapeșta, și pe candu scriemu acestea — 35 de opuri, câte s'au mai pastratu în capital'a turceșca, suntu pe cale catra Budapeșta.

(Constantinopole). Astadi mai cu șema notișele urmátorie din istori'a plina de șchimbari a Constantinopolei nu voru fi fora șre care interesu: Constantinopolea, „cetatea pe șieș coline de langa Bosforu“, are acumu o etate de c. 2000 de ani. Ea fú întemeiata de locuitori din cetatea greceșca Megar'a în prim'a diumetate a șecului VII înainte de Christosu. Vechiulu seu nume a fostu Byzanz; vis-a-vis cu ea pe malulu asiaticu se aflá cetatea Chalzedon, astadi Șcutari seu Üsküdar. În tempurile mai vechi era renumita prin comerciulu seu cu pesci, caruia și avú a-i multiuní prim'a sa înflorire. Înca înainte de Christosu ea fú distruse de două ori, odata la anulu 500 a. Ch. de catra Persi sub Dariu I, adóua ór'a la anulu 196 a. Ch. de catra Romani.

În decursulu istoriei ea fú asediata de 29 de ori și cucerita de 8 ori. La anulu 326 d. Ch. Constantinu celu mare o întemeiá de nou și o dechiarà de a două șiedintia a imperiului romanu; de aici datéza și numele „Constantinopole“, după ce numele oficiosu „Rom'a noua“ nu potú prinde rădăcini. De aici încolu ea a fostu pentru multu tempu centrulu bisericeii creștine din totu Orientulu, ér dela cucerirea ei prin Turci la anulu 1453 d. Ch. ea devení centrulu politicu alu Islamului. Turcii o numescu „Ștambul“, nume derivatu fora indoiéla din „Constantinopole.“ Mai deveni-va ea înca odata metropolea bisericeii orientale, au nu — acéșta o șcie numai Ddieu. Unii atéșta evenemntulu acéșta, alții tremura de elu. Pentru casulu acéșta numele seu e deja alesu, elu va fi: **Cz arigrad.**

(Chisineu), capital'a Besarabiei, avea la anulu 1812, candu acéșta provincia trecú sub domnirea ruseșca, 7000 locuitori; astadi are 107.000 loc.

Post'a redacțiunei.

„Școla din Berlisee“: Nr. 16 din anulu trecut se țipareșce chiar acumu adóua ór'a; deci ne rogamu de pușina așteptare.